

SZAKIRODALOM.

Kastner, Eugenio: *Lettere inedite di Mazzini a Francesco Pulszky*, Roma, 1933, 10 l. (Különlenyomat a Rassegna Italiana 1933 novemberi kötetéből.)

MAZZINI magyar kapcsolatai, amelyek még a *Giovine Italia* kezdetekre nyúlnak vissza és az 1832-ben megjelent «Dell'Ungheria» című, a magyarságnak a demokratikus Európában előkelő helyet biztosító tanulmányával kezdődnek, természetesen a legélénkebbek, bár zavaró mozzanatoktól éppen nem mentek, a magyar emigráció idejében voltak. KOSSUTH és MAZZINI együttműködését a szerencsétlenül sikerült 1853-iki milánói forradalomig már egy új adatokban gazdag kötetben megírta KASTNER Jenő (*Mazzini e Kossuth*, Firenze, 1929.) Most megjelent tanulmánya MAZZINI-nak PULSZKY Ferenchez intézett 8, valamint PULSZKY Ferencnéhez intézett 2 levelét közli, tovább egy, valamelyik francia emigránsnak szóló levelet ugyancsak PULSZKY hagyatékából, valamennyit a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárából. A levelek első csoportja az 1850—52. évekből, KOSSUTH-nak Törökországból való kiszabadítására, amelyen MAZZINI tevékenyen munkálkodott, valamint angliai és amerikai útjára vonatkozik, amikhez MAZZINI nemcsak magyar, de általában az európai szabadságmozgalmak szempontjából nagy reményeket fűzött. 1858-ban MAZZINI PULSZKY-nét vonja be az olasz segélymozgalmakba. Az 1859—62-ből származó levelekben viszont MAZZINI a magyar emigráció célkitűzéseit igyekszik a maga terveivel összhangba hozni. K. értékes új adatai csak megerősítik azt a felfogást, hogy a magyar emigráció olasz politikája minden kölcsönös rokonszenv és a látszólag azonos közös cél, a közös ellenség ellen való küzdelem dacára is azért maradt eredménytelen, mert az olasz politikusok egy konföderációs Magyarországon, amelynek a HABSBURGOK alól való felszabadításában Magyarország valamennyi nemzete részt vesz, látták a jövőnek olyan szilárd biztosítékát, amelyért Olaszországnak áldozatot hozni érdemes. Viszont a magyar emigráció politikai vezérei, Klapka és

KOSSUTH időnként felmerült, de csakhamar elejtett konföderációs terveitől eltekintve, nem voltak hajlandók Magyarország szabadságát a magyar nemzet politikai szupremáciájának ilyen korlátozása révén megszerezni. Ezért váltak oly hamar szét úgy GARIBALDI, mint MAZZINI útjai a magyar emigrációétól. TÓTH LÁSZLÓ.

Dr. Szabó István : *A magyar levéltárvédelem kérdése.* Budapest, 1931, 8-ad r., 75 l.

A magyar levéltárügy legégetőbb kérdése, a levéltárvédelem, tulajdonképpen mindnyájunkat érdeklő közügy, mert nem más, mint nemzeti történetünk legbecsesebb emlékeinek a jövő számára való megőrzése és megmentése.

SZABÓ alapos tanulmányában először azokkal a kísérletekkel foglalkozik, amelyek a múltban történtek a magyar levéltárak anyagának védelmére és amelyek, be kell vallanunk, csak részben jártak teljes eredménnyel. Azután bőven ismerteti az európai államok ma érvényes rendelkezéseit a történeti értékű levéltári anyag védelmét illetőleg. Természetes, hogy itt különösen a nagy levéltári anyaggal bíró közép- és nyugateurópai országok levéltárvédelmi intézkedései kötik le az érdeklődését. Bennünket azonban közelről érdekelték volna azok az intézkedések is, amelyeket az utódállamok léptettek életbe a Magyarországtól elszakított területek közhatósági és testületi levéltárait illetőleg. Pedig, hogy ilyen levéltárvédelmi törekvésekkel az utódállamokban is találkozunk, annak már irodalma is van. Csehszlovákia az ú. n. Ruténföld számára egy országos levéltárat állított fel s ennek a levéltárnak megszervezésével, amely élesen rávilágít a csehszlovák levéltárvédelmi törekvésekre, valamint teljes egészében magyar történeti vonatkozású anyagával egy önálló munkában (*Die Archive in der Podkarpatska Rus, Užhorod—Ungvár, 1922, v. ö. Századok, 1926, 527—9. ll. és MISKOLCZY Gyula ismertetése : Levéltári Közlemények, 1925, 273—4. ll.*) foglalkozott RADVÁNYI Miklós, Ruténföld országos levéltárnoka. Reméljük, hogy SZABÓ István az utódállamok levéltárvédelmi s általában levéltárszervezeti problémáival is mihamarább a mostanihoz hasonlóan alapos tanulmányban ismertet meg bennünket.

A magyar levéltárvédelem múltjának és a hazai, valamint külföldi levéltárvédelem jelenlegi állásának ismertetése után SZABÓ részletesen kifejti a saját terveit, amelyeket a történeti értékű magyar